

Mrázkovy badatelské záměry se upíraly i směrem do minulosti. Intenzivně se zajímal o problematiku historického vývoje ruštiny. Výsledkem jeho snažení se stalo ruský psané skriptum, sestavené ve spolupráci s docentkou Běloruské státní univerzity v Minsku G. V. Popovovou, *Historický vývoj ruštiny*, které pro velký zájem se dočkalo tří vydání (SPN, Praha 1982, 1984, 1988). Na rozdíl od publikací vydaných v bývalém Sovětském svazu, popisujících vývoj ruštiny jako mateřského jazyka velmi široce a podrobně, autor vybral především ty jevy, které jsou důležité pro českého uživatele. Kromě toho uváděná fakta jsou v něm vyloučena v konfrontačním rusko-českém pohledu. V roce 1983 se této publikaci dostalo ocenění od rektora brněnské univerzity jako nejlepší skriptum roku. Jako vedoucí autorského kolektivu (členové: Z. Trösterová z Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem a K. V. Gorškovová z Moskevské státní univerzity) připravoval k vydání knižní publikaci z historického vývoje ruštiny, která se měla stát u nás celostátně platnou vysokoskolskou učebnicí. Na jaře v roce 1989 byla odevzdána do tisku, ale v důsledku politických událostí a následného zrušení Státního pedagogického nakladatelství zůstala jen v rukopise.

Z Mrázkových zásluh o rusistiku a slavistiku jmenujme také péči, kterou věnoval školení dorostu – aspirantů, dokorandů, diplomantů, dále jeho výrazný podíl na organizování čtyř brněnských mezinárodních syntaktických symposií (1961, 1966, 1971, 1976), která získala široký ohlas u nás i v zahraničí, a konečně zásluhu o vybudování a vedení obširné bibliografické kartotéky jazykovědných slaviv na katedře, doplňované jeho péčí a posléze péčí jeho následovníků již více než půl století. Byl členem Jazykovědného sdružení ČSAV (několik let působil ve funkci místopředsedy brněnské pobočky), České asociace rusistů, Societas Linguistica Europea a Societé linguistique de Paris, dále členem širšího kruhu redakční rady čas. Československá rusistika a členem redakční rady Spisů Filozofické fakulty v Brně.

Rozsáhlou publikační, pedagogickou a organizační činností, přednáškovými a studijními pobyty v zahraničí i mnoha pracovními kontakty s našimi i zahraničními lingvisty si prof. R. Mrázek získal známost v nejširších slavistických kruzích. Svým vědeckým dílem se vepsal do dějin české a světové rusistiky a slavistiky jako výrazná osobnost.

Aleš Brandner

PhDr. Jana Ruferová, Ph.D., jubilující

Uprostřed letního pracovního poločasu oslavila své významné životní jubileum **PhDr. Jana Ruferová, Ph.D.**, (* 17. 7. 1941), která rozhodující část své životní i profesní dráhy spojila s městem Hradec Králové a s vývojem i odborným renomé rusistických a slavistických studií na tamní Pedagogické fakultě (dříve samostatné, nyní součásti Univerzity Hradec Králové). Po dosažení určité věkové hranice míváme zpravidla spontánní sklony k retrospektivním bilancujícím úvahám, jimiž se snažíme nejen symbolicky rekapitulovat předcházející osobní i profesní dráhu, ale i dopídit se poznání toho, jakou stopu tato dráha zanechala ve společenském i pracovním kontextu, v němž byla ukotvena. Tento záměr se stal i leitmotivem mého stručného medailonu.

Kolegyně PhDr. Jana Ruferová, Ph.D., která se v Hradci Králové narodila a absolvovala tam i střední školu, se do východočeské metropole vrátila v roce 1968 – po studiích

na tehdejší Vysoké škole ruského jazyka a literatury v Praze (1962) a několikaletém působení na středních školách (Chotěboř, Opatovice n/L) a FEL ČVUT v Praze. Po příchodu na královéhradeckou Pedagogickou fakultu koncentrovala svůj odborný filologický zájem postupně na problematiku *morfologie současné spisovné ruštiny*; kromě toho jí ale byla svěřena i výuka *základů slavistiky* a v novodobém kontextu zdanlivě vzdáleného *vývoje ruského jazyka*, tzn. disciplíny, bez níž je pochopení gramatické struktury moderního jazyka (a slovanského zejména!) jen velmi obtížné (jakkoliv to dnešní konjunkturně „ryze pragmatické studium cizích jazyků“ zpravidla nechce respektovat).

Nicméně tato široká teoretická základna postupně nabízela kolegyni Ruferové nejen dobrá východiska k dalšímu studiu a koncepci prezentace morfologických jevů ve vysokoškolské výuce, ale i k vlastnímu postupnému odbornému bádání a publikační činnosti.¹ Dominovaly v ní mj. otázky *valence adjektiv sloves a změny normy současného ruského jazyka*, prioritně pak *normy gramatické*. V naznačené odborné oblasti moderního filologického studia postupně pak realizovala řadu vystoupení na vědeckých sympozii a konferencích nejen na českých univerzitách, ale i v zahraničí (Slovenská republika, Ruská federace, SRN, Rakousko, Maďarsko Jugoslávie aj.). Byla to rovněž seriózní propedeutická příprava ke kvalitní vědecké monografii *Sémantické typy predikativních adjektiv s prostým a předložkovým genitivem v současné ruštině*, o níž projevila zájem řada odborníků nejen v české lingvistice, ale i v zahraničí.² Navázala na ni pak celá série dalších statí (a paralelně nezávadka i odborných vystoupení) na tuzemských i zahraničních akademických pracovištích.³

¹ Mohli bychom v této souvislosti připomenout, že naše jubilanтка byla žačkou předního českého lingvisty prof. V. Barneta. Do roku 1989 byla však její vědecká příprava omezovala politickými zásahy. Titul PhDr. v oboru *ruský jazyk* sice získala v r. 1978 na FF UK, ale studium ve vědecké aspirantuře jí nebylo právě z politických důvodů povoleno; mohla ji proto na tomtéž pracovišti u prof. P. Adamce v nově organizovaném doktorském studijním programu kompenzovat až po roce 1990. Mj. v r. 2000 absolvovala dvouměsíční studijní pobyt na GIRJ v Moskvě (Ruská federace).

² Srov.: Ruferová, Jana. (1999) *Sémantické typy predikativních adjektiv s prostým a předložkovým genitivem v současné ruštině*. Hradec Králové : Gaudeamus, 1999. 284 s. S velmi pozitivním hodnocením se o této monografii vyjádřili např. takoví odborníci jako prof. O. Uličný – FF UK Praha, nebo prof. S. Žaža – FF MU Brno. Je možno objektivně říci, že vzpomenuť monografie bezesporu představuje jeden z významných novodobých českých příspěvků ke komparativnímu poznání jazykové struktury novodobé ruštiny.

³ Připomeňme ilustrativně alespoň některé jejich tituly: *K funkční a sémantické charakteristice konstrukcí Za + Instr v porovnání s českými. К проблеме коммуникативного анализа категории надежда (на материале русского монологического текста). Об одной группе предложных конструкций (за + I). Эквиваленты конструкций с творительным в русском и чешском языках (3 часть). К сопоставлению творительного с предлогом в русском и чешском языках (на материале синтаксиса перед + I). České ekvivalenty konstrukcí s předložkovým instrumentálem v ruštině (na materiálu konstrukcí s předložkou nad). К характеристике русского предложного творительного в сопоставлении с чешским. Об одном аспекте славянского предложения (Место валентности в подготовке студентов-русистов, будущих преподавателей русского языка как иностранного). К вопросу об эквивалентности предложного творительного в русском и чешском языках. О сопоставлении одного типа предложного творительного надежда в русском*

Bilancujeme-li však symbolicky pedagogickou a odborně badatelskou činnost PhDr. Jany Ruferové, Ph.D., nemůžeme opomenout i její osobní vklad do vývoje a pozitivního vnějšího hodnocení samotné královéhradecké rusistiky. Vedle vstřícně kladné odborné recepce její výše vzpomenuuté publikační činnosti a aktivního zapojení do kvalitativních změn v moderní výuce ruštiny v posledním dvacetiletí mám na mysli i její obětavou práci ve funkci vedoucí katedry a odpovědně profesionální starost o udržení odborné jazykové úrovně studentů východočeské rusistiky – v kontextu transformujícího se magisterského filologického studia. Složitost této činnosti (dnes, bohužel, už mnohdy opomíjené pod vlivem kvalitativních posunů ve vysokoškolském studiu obecně a převládajícím – jen prvoplánově pragmatickým – zájmu o zevrubnější nejen lingvistické, ale vůbec i samotné filologické studium) můžeme zaznamenávat právě díky prizmatu ubíhajícího času, odhalujícího narůstající absenci hlubšího poznávání moderních jazykových systémů. Jestliže si koncepce, úroveň i vnější hodnocení hradecké rusistiky v posledním období permanentních změn pojetí a obsahu studia uchovávají pozitivní ohlasy a určitý respekt v kontextu ostatních pedagogických fakult České republiky, musíme tento stav přičíst rovněž k pozitivním výsledkům dlouholeté práce naší jubilantky.

Někdy slycháváme, že opravdový profesionální zájem o obor skutečné odborníky neopouští ani ve věku, kdy jim nemilosrdný běh času přiblíží hranici tzv. „zaslouženého odpočinku“. Mohu objektivně potvrdit, že tato slova plně platí i pro kolegyni PhDr. Janu Ruferovou, Ph.D. Nejenže stále publikuje, ale stále i udržuje kontakty s předními ruskými filology (především ze špičkových moskevských univerzitních pracovišť), kteří její vklad do komparativního studia ruské lingvistiky v českém jazykovém kontextu respektují a pozitivně hodnotí.

Rád bych proto jubilující PhDr. Janě Ruferové, Ph.D., jménem bývalých spolupracovníků a studentů, jménem jejích přátel i jménem svým popřál nejen hodně zdraví, spokojenosti, ale i neutuchajícího zájmu o obor, který se jí stal jednak profesním – ale nemalou částí i životním – osudem. Přál bych si rovněž, aby těchto pár řádků, do nichž není samozřejmě možno vtěsnat celou její pracovní dráhu, vyjádřilo alespoň upřímné kolegiální poděkování a úctu.

Oldřich Richterek

в чешском языках (на материале между + Тв). К вопросу о сопоставлении предложного торительного падежа в русском и чешском языках. Предложный инструментал в рустинě а jeho české ekvivalenty. Предложный творительный в русском и чешском языках. К вопросу о сопоставлении предложного торительного падежа в русском и чешском языках. Языковая ситуация в чешском языке и формы публичной коммуникации как исходный пункт для сопоставления с ситуацией в русском языке. О некоторых тенденциях в развитии современной чешской морфологии в сопоставлении с русскими. К характеристике нескольких примеров изменений на грамматическом уровне современного чешского языка как исходный материал в сопоставлении с русскими. Аж.